

Sažetak

Stjepan Babić, sveučilišni profesor u miru, Zagreb

UDK 81'42, stručni članak

primljen 28. lipnja 2006., prihvaćen za tisak 11. rujna 2006.

Ježeva kućica (The Hedgehog's Little House) as a Pedagogical and Linguistic Problem

In the debate whether Ježeva kućica (The Hedgehog's Little House), a poetic work of the Serbian writer Branko Ćopić, written in Serbian standard language, can officially find its place on the list of literary works for the 1st class of the elementary school, the author of this article thinks that it is not to be put on that list. Although the poem has been partly adapted to the Croatian language, it was not translated as a whole, and as such (untranslated) it would be incomprehensible for Croatian pupils or it would require too many explanations for all elementary school pupils regardless of their age.

PITANJA I ODGOVORI

SKLONIDBA IMENICA KAO ANDREA, MARIO...

edna je profesorica hrvatskoga zamolila da ogovorim na pet pitanja o sklonidbi nekoliko imena. Pitanja su različita i za neka se može dati jednoznačan odgovor, a neka su pitanja malo teža, ali poteškoća zaista postoji, zato što se i pojedini pravopisci kolebaju pa ću odgovoriti ne navodeći ta kolebanja. Prema njezinim pitanjima, evo odgovora.

Ali prije treba reći opću napomenu, a to je da pravopisci i jezikoslovci ne mogu određivati nominativ imena i prezimena, on je službeno zadan jer je u vlasti njihova nositelja, nominativ je zapisan u matičnu knjigu bez obzira koliko imao ili ne imao hrvatski oblik. Jezikoslovci mogu preporučivati kakav bi nominativ bio poželjan, ali ga ne mogu određivati, dok sklonidba treba biti u skladu s hrvatskim jezikom.

Prvo je pitanje sklonidba ženskih imena kao *Andrea*, *Matea*, *Vaneja*, *Tea* i *Lea*. Budući

da bi moglo biti i *Andreja*, profesorica pita kako se sklanjaju *Andreja*, *Mateja*, *Vaneja* i *Leja*.

Teško je reći koji je nominativni lik češći, ali učestalost za sklonidbu nije važna, važno je što u pravopisu piše da se *j* umeće između *e-a* na kraju preuzetih stranih riječi i kao primjeri se navode: *epopeja*, *ideja*, *livreja*, *matineja*, *orhideja*, *turneja*, *Koreja* i *Medeja*, prema tome bi normanije bilo da su nominativi *Andreja*, *Leja*, *Mateja*, *Teja*, *Vaneja*, ali kad nisu, mislim da ih treba sklanjati kao da jesu, dakle:

Andrea, *Andreje*, *Andreji*, *Andreju*, *Andrea*, *Andreji*, *Andrejom* i pridjev je *Andrejin*.

Tako bi trebalo sklanjati i *Matea*, *Vaneja*, *Tea* i *Lea*.

Ime *Lea* treba jednu napomenu. To je biblijsko ime, i u Bibliji se spominje 30 puta i pet puta pridjevni oblik imena, zato je zanimljivo pogledati kako je tamo napisano.

Zagrebačka Biblija ima *Lea*, *Lei*, *Leu*, *Leom* i pridjev *Lein*, Šarić ima *Lija*, *Liji*, *Liju*, *Lijin* (kao i Karadžić, ali je ovdje važno na-

pomenuti da *Lia* ima i Vulgata, Bakotić ima *Lea, Leji, Leu* i pridjev *Lejin*). Pogledao sam i u slovenski prijevod gdje je *Leja, Leji, Lejo* (ak.) i *Lejin*. Sve pokazuje da nema razloga da se *Lea* sklanja drugačije nego *Andrea*.

Drugo je pitanje o imenu *Mario, Dario* i *Leo*, uz napomenu da se i u nominativu pojavljuje *Marijo* i *Darijo*. *Marijo* je toliko opravdanije jer je izvedeno prema *Marija*, koje već u osnovi ima *j*, ali time ne možemo riješiti sve imenice na *-io* jer tu treba navesti i *Tokio* pa opće imenice kao *impresario, embrio, racio, radio, studio* i *trio*, jer u pravopisima često imamo pravilo da se između *i* i *o* ne piše *j* bez obzira na izgovor. Ipak, kad se gleda cjelina te sklonidbe, imena kao *Mario* treba sklanjati ovako:

Mario, Marija, Mariju, Marija, Mario, Mariju, Marijem, pridjev *Marijev*.

Tu sumnje nema jer svako drugo rješenje, a bilo ih je, usložnjava našu gramatiku. O tome sam napisao članak, objavio ga u Fokusu 17. 1. 2003. i prenio u svoju knjigu *Temelji Hrvatskomu pravopisu*, str. 59. i 60. pa je čitateljima dostupno opširnije obrazloženje.

Ime *Leo* nešto je drugo jer završava na *-eo*. Zato ga treba sklanjati: *Leo, Lea, Leu, Lea, Leo, Leu, Leom*, pridjev *Leov*.

Treće je pitanje *Silvia* i *Daria*. Tu se već u nominativu javlja i *Silvija* i *Darija*, što je bolje pa za sklonidbu nema dvojbe. Bez obzira na nominativ, genitiv je *Silvije, Darije*

i prema njemu ostali padeži i pridjevi *Silvijin, Darijin*.

Četvrto pitanje je *Kraus-Richtemberg* ili *Kraus Richtemberg*. Nisam našao to prezime u našim enciklopedijama ni u telefonskome imeniku, nego sam u Hrvatskoj općoj enciklopediji našao *Krauss-Rajterić, Vladimir* i *Kraus-Aranicki, Greta*. Što se Grete tiče, to je jasno prema onomu što piše da treba razumjeti: Greta udana za Aranickoga, a prezime je *Krauss-Rajterić* nominativ, a već je rečeno kako ćemo postupati s nominativima, i jezik mora poštovati službeno zadan način pisanja.

Inače u Hrvatskome pravopisu piše da se muška dvostruka prezimena pišu odvojeno, bez crtice ili spojnice: *Andrija Kačić Miošić, Ivan Kukuljević Sakcinski, Ante Tresić Pavičić, Viktor Car Emin, Duje Rendić Miočević*, a ovdje bismo mogli dodati prezimena kao *Ivan Bunić Vučić, Hrvoje Hrvatinić Vukčić, Nikola Šubić Zrinski*. U Općoj enciklopediji LZ iz 1982. piše doduše *Tresić-Pavičić, Ante*, ali to će biti pogreškom jer na njegovoj knjizi *Gvozdansko* piše *Ante Tresić Pavičić*, a tako je i u Hrvatskomu leksikonu 1997.

Peto je pitanje *Ana-Maria, Ana Marija* ili *Ana Maria*? Ja bih dodao i četvrtu mogućnost: *Anamarija*. Tako se zove nekad poznata naša plivačica Petričević. To je pitanje nominativa, a za nj smo rekli da je onako kako piše u matičnome listu.

Stjepan Babić

DALEKOZOR I DURBIN

Naša poznata glumica Nada Subotić pita je li *dalekozor* i *durbin* isto ili je *dalekozor* hrvatski, a *durbin* srpski. Odmah sam joj rekao da *durbin* nije

srpski jer sam se sjetio riječi iz Ere: *kome durbin treba*; ako je isto, onda je *durbin* neknjiževna riječ, ako nije isto, onda je *durbin* jedno, a *dalekozor* drugo. Odlučuje o tome struka, optika. Da bismo na to potpunije odgovorili, treba provjeriti po stručnim, optičkim djelima.